

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Dinicu Golescu ford. Bodó Pál

Cím: Pest 1810 körül

Forrás: Fővárosi Hírlap

Bp

1926. 12. 22.

Osztályozás

Tárgy

910.2

Hely

Idő

"1820"

Személy

Pest 1810 körül

Irta: Dinicu Golescu.

Dinicu Golescu, „az első modern román” 1777-ben született. Az 1821-iki forradalom után sok más biárral együtt Brassóba menekült. Innen kiindulva esztendőig tartó utazást tett Erdélyben, Bánátban, Magyarországon és Közép-Európa más országaiban. A görög kultúrában felnevelkedett román nemes a Nyugaton a nemzeti kultúrák rohamos fejlődését látva, összehasonlításokat tett a külföld és hazája között. Utazásáról rendkívül érdekes könyvet írt, ebből való az alábbi részlet.

Pest szép magyar város, érdemes megnézni, mert megannyi dolog van benne, ami az emberek tanítására, a város díszítésére és a népség üdülésére való. Nagy épületei vannak iskolák céljaira, amelyekben ha valaki akarja, mindenféle tudomány tanfolyamait hallgathatja, még az orvosit is. Szobák vannak telve az emberi test különböző módon széjjelvagdalt, viaszból készült részeivel, amelyeket a valóditól meg sem lehet különböztetni, aztán igazi gyerekek nagy üvegekben, spirituszban, egyesek nyomorékan születtek, mások másodmagukkal összeszöve. Sok más hasonló dolog van ott, mind az orvosi tudomány épülésére. S mindezeknek az iskoláknak a tőkije olyan nagy, hogy esztendőnként közel 400.000 forintot jövedelmez, s ezt a pénzt évről-évre csak az oktatás céljaira fordítják.

Pestet sem a jövedelmében, sem egyéb dologban nem lehet összehasonlítani Craiovával sem. Olyan nagy összegeket fordítanak oktatásra, amelyeket még álomban sem láttak a mieink. Más épületek, megint sok szobával, telve vannak nagyrészt régi magyar, latin, német, román, görög és francia könyvekkel. Egy nagy teremben régi idők óta mindenféle pénz van összegyűjtve, idegenek és magyarok, a magyar uralom kezdetétől egész addig, míg behódoltak az osztrákoknak. Azonkívül sokfajta török fegyver, amik sokban különböznek a maiaktól és egy sereg más dolog, aminek felsorolásához sok idő kellene. Aztán Bonaparte hadi jel-

vénye, az aranyozott sas, amelyet a magyarok csatában zsákmányoltak, győztesek lévén. Megvan minden fém, az ércekkel együtt, minden állat, légyen a földön, vagy a levegőben, avagy akár a föld alatt, — ami csak Magyarországon él. Egyesek spirituszba téve, mások meg olyan művésziesen kitömve, hogy miben sem különbözik az élőtől.

Pestnek hat tere van, melyek közül az egyik olyan nagy, hogy Ausztria egyetlen más városában nem akad ehhez mérhető. Legalább 800 öl lehet a kerülete azok után, hogy hány lépést kellett tennem az egyik oldalán. Itt tartják a rendes katonai szemléket, amelyekre gyakran eljön a nádor, aki a király után következik, s Budán lakván, nemcsak a magyarországi minden katonaságnak a feje, hanem egyébként is legmagasabb politikai kormányzója az országnak, hat más szenátorral együtt. Egy külön kaszárnya, amelyet a boldogemlékeztű II. József császár építtetett, 600 öl kerületű, s több mint ezer szoba van benne, amikben csak tűzerek laknak. Belül, az udvarok körül kétszáznegy ajtó van ötven ágyúval és számos mozsárral. A négy sarkán külön épületekkel és falakkal van körülveve, amelyek az ágyúkhoz szükséges lovak befogadására valók. Még két kaszárnyát érdemes megnézni, meg a harmadikat, 800 szobával, amelyben a rokkantak vannak elhelyezve.

Nagy színháza is van, amely vagy 3000 néző befogadására alkalmas, a színpadára meg lovas katonák is felférnek, ágyúkkal együtt. A város legtöbb háza nagy és szép, művésziesen építve. Egyik-másik több mint 50.000 forint jövedelmet is hajt évente.

A fürdője olyan különleges, hogy olyant, vagy ahhoz hasonlót nemcsak én nem láttam, hanem ilyen szépet és tisztát olyanok sem, akik pedig sok idegen országot bejártak. Ez egy nagy, négyszögletes épület, köröskörül fürdőszobákkal, fa- meg rézkádakkal. Egy fürdésért harminctől százhusz krajcárt fizetnek. A drágábbak olyan szépen vannak feldíszítve, mint a leggazdagabb és legelőkelőbb uraknál, szövettel áthúzott diványokkal és székekkel, legpompásabb szőnyegekkel, tükrökkel, ami a padlótól a mennyezetig ér. A kádat pedig vékony vászonnal terítik le és erre engedik a vizet. A fürdő udvara szép kert, medencével és szökőkúttal. A fák és pompás virágok

között az utak fehér, borsószem nagyságú kavicssal vannak felhintve, ami olyan egyforma, mintha egyenként válogatták volna ki.

A város kereskedelme nagyon élénk, mert itt megy keresztül minden áru Lipséből és más helyekről Moldovába és Törökországba. Ezekből az országokból meg más árut visznek Bécsbe, mint bört, gyapjút és egyebet, részben kocsikon, részben a Dunán. A népesség vagy 35.000, a katonák száma 12.000. Sok fiakker van, amik reggeltől estig a tereken állanak, s bárki bárhová akarna menni a városban, vagy a városon kívül, a közelben, megalkuszik velük és ezekkel jár a dolga után.

Buda Magyarország székhelye. Itt van a vár, ebben lakik a palatinus, akiről azt mondják, hogy rendkívül jóakarátú a lakossággal szemben. Ő a legnagyobb ama hét méltóság közül, akiktől Magyarország kormányzása függ. Utánuk következnek tizenketten, utánuk százan, akik részben Budán, részben Pesten laknak. Itt lakik a nyugati egyház egy püspöke is.

A városban, végig forró fürdők vannak. Egy meglehetősen magas hegyen csillagvizsgáló-torony áll. Innen látták meg leghamarabb a legutóbbi üstököszt. A két város között folyik a Duna vize, amelyen keresztül hajóhidat építettek, ami évente 60.000 forint jövedelmet hajt Pesten, ugyanannyit Budán. Szép a séta a hídon át, mert innen nemcsak a két várost lehet látni, hanem a sok lovas, járókelőt, akik az egyik városból a másikba mennek, meg a híd két oldalán a rengeteg kereskedelmi hajót. Különösen este olyan szép a séta, amelynél szebbet senki nem is kívánhat. A városnak 20.000 lakosa van, a katonaság száma 5.000. Ennek a két városnak a lakói föltöbb csendesek és szelidek. Hangos veszekedés nem hallatszik, sem pedig verekedéseknek a zaja. Nem bántalmazták az idegeneket, ha ezek nem sértik meg őket. A börtönök előtt nem látni a gyakori csődületet, amint azt más városokban láttam, ahol a rendőrség is hirtelenkedőbb és a nép is több gonosztettet követ el. Mintha az idevaló nép tanítómesterül vette volna a nyugodt életű bécsiakat, mert ott mindenkinek legfőbb gondja és kötelessége, hogy minél kevesebb bosszúságot okozzon másnak...
Románból: Bodó Pál